

Албано-грецькі протиріччя, стихаючи час від часу, підтримуються на постійному «підігріві», і чим більше грецька влада буде зацікавлена в «податливості» албанського керівництва, тим ймовірніше, що питання грецької нацменшини матиме шанс стати додатковим подразником, а, можливо, і важелем тиску на албанський уряд. Однією з таких цілей може стати отримання певної переваги на переговорах про розподіл шельфу Іонічного моря, на якому є, за попередніми даними, запаси нафти. Договір про поділ морських кордонів між Албанією та Грецією дотепер не підписаний.

Варто відзначити, що з 2009 р. Албанія та Греція приєдналися до членства в НАТО. Але, незважаючи на спільне членство в альянсі, де країни-члени погодилися брати участь у спільній обороні у разі нападу третьої сторони, Греція підтримує королівський указ 1940 р., згідно з яким Албанія є для Греції країною-ворогом. У 1949 р. Греція скасувала відповідний закон, згідно з яким Італія вважалася країною-ворогом, але залишила в силі цей закон для Албанії, офіційно продовжуючи оголошувати Албанію країною-ворогом, хоча саме Італія атакувала Грецію, використовуючи албанську територію, також окуповану італійцями [3].

Проте, незважаючи на весь комплекс проблем, що накопичилися, негативних факторів і актуальних проблем в албано-грецьких відносинах, запас позитиву працює на торгово-економічні зв'язки. Вони продовжують працювати, приносячи дивіденди обом країнам. Коливання у відносинах Тирани й Афін носять лише характер дієвих заходів для забезпечення своїх політичних інтересів.

Джерела та література

1. Искендеров П. А. Сербия, Черногория и Албанский вопрос в начале XX века. СПб.: Алетея, 2013. 472 с.
2. Meta B. Shqipëria dhe Greqia 1949–1990: Paqja e vështirë. Tiranë, 2012. 456 p.
3. Rakipi A. Shqipëria dhe Greqia: Një tentativë për të kuptuar dhe shpjeguar paradokset dhe mitet. Europa. 18 Qershor, 2018. URL: <http://europa.com.al/index.php/2018/06/18/shqiperia-dhe-greqia/>
4. Vickers M. The Albanians. A Modern History. London–New York, 1995. 356 p.

Лукашенко Артур

Національний університет «Острозька академія»

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН США ТА ДЕРЖАВИ ІЗРАЇЛЬ ЗА ПРЕЗИДЕНТСТВА Д. ТРАМПА

Анотація. Охарактеризовано особливості американсько-ізраїльських відносин за президентства Д. Трампа. Досліджено основні зміни у політичній співпраці США та Ізраїлю за 201–2020 рр., окреслено наслідки зовнішньополітичних рішень цього періоду.

Ключові слова: США, Ізраїль, Дональд Трамп, Близький Схід.

Abstract. Features of American-Israeli relations during Trump's presidency are described. The main changes in the political cooperation between the United States and Israel for 2017-2020 are studied, the consequences of foreign policy decisions of this period are outlined.

Keywords: USA, Israel, Donald Trump, Middle East.

Велике значення в сучасних міжнародних відносинах має співробітництво США з країнами Близького Сходу. Важливість таких взаємин чітко простежується на прикладі американсько-ізраїльської взаємодії. Дослідження зв'язків цих двох держав є необхідним, оскільки відносини між ними виходять далеко за межі двосторонньої співпраці. Після завершення президентської каденції президента США Б. Обама главою американської держави став Д. Трамп. За період його президентства Ізраїль та США змогли завершити етап охолодження у відносинах та перейти до нормалізації політичного діалогу. На відміну від попередників Д. Трампа, тут відбулася чимала кількість серйозних змін.

Підтвердженням активної політичної переорієнтації стало офіційне визнання США Єрусалиму столицею Держави Ізраїль. Відповідне рішення було ухвалено завдяки ініціативі президента Д. Трампа, а на державному рівні про це було заявлено вже 6 грудня 2017 р. [6]. Після остаточного схвалення цієї позиції виникла нова потреба – перенесення американського посольства до Єрусалиму. Ще у 1995 р. Конгресом США було ухвалено Акт про посольство в Єрусалимі. Він передбачав перенесення американського посольства в Ізраїлі з Тель-Авіва саме до цього міста. Проте, аби не зумовлювати різкого порушення домовленостей між ізраїльтянами та палестинцями, це рішення тривалий час мало суто декларативний характер. Домігся ж його впровадження наприкінці 2017 р. Д. Трамп [2]. До цього часу кожен із президентів США ухилявся від реалізації закону на практиці. Відповідно, кожен 6 місяців підписувати документ доводилося заново. Посольство США в Єрусалимі функціонує з моменту його офіційного відкриття 14 травня 2018 р., але допоки не в повному складі. Для того, аби весь персонал мав змогу там працювати, необхідно виконати всі кадрові, технічні, а зрештою і фінансові питання, що вимагає тривалого часу.

Викликом, який різко сколихнув усю систему міжнародних відносин, став вихід США зі Спільного всеосяжного плану дій щодо ядерної програми Ірану (JCPOA) 8 травня 2018 р. Це викликало негативну реакцію більшості світових лідерів, однак позиція була задовільною для ізраїльського керівництва. Адже, за ізраїльськими даними, Іран і надалі продовжував розробляти ядерну зброю, що є порушенням Угоди від 2015 р. [1, с. 18]. Вихід США з цієї угоди зумовив ще більше потепління в американсько-ізраїльських відносинах, адже ізраїльська сторона не погоджувалася з позицією Б. Обама щодо переговорного процесу з Іраном. Зрештою, вихід США з Угоди встановив спільність інтересів США та Ізраїлю в регіоні. Вашингтон розпочав глобальний процес стримування розробки ядерної зброї Іраном. Водночас Ізраїль розпочав активну протидію іранським союзникам, насамперед ліванській Хезболлі та низці інших терористичних організацій.

28 січня 2020 р. Д. Трамп оприлюднив так звану «Угоду століття». За його словами, це один із найбільш реалістичних мирних планів щодо врегулювання палестино-ізраїльського конфлікту. Цей документ передбачає взаємовизнання сторонами конфлікту один одного – тобто як Держави Ізраїль, так і Держави Палестина. На перший погляд здається, що значні матеріальні преференції тут надаються саме палестинській стороні. По-перше, це фінансовий внесок у розмірі приблизно 50 млрд дол. для стабілізації економічного становища країни. По-друге, це отримання конкретних територій, де мала б бути заснована держава. З іншого боку, план має на меті повністю демілітаризувати Палестину і домогтися можливого закріплення за Ізраїлем деяких поселень на окупованих територіях [4].

Своєю чергою, це могло б створити ідеальні умови, які б допомогли посилити безпеку Ізраїлю на Близькому Сході. Проте план так і не було реалізовано. Американська сторона пропонувала визнати Єрусалим єдиною і неподільною столицею Ізраїлю. Столицею Палестини ж могли стати окремі райони східної частини цього міста – Абу Діс, Кафр Акаб та Шуафат, які разом формують Аль-Кудс (арабська назва Єрусалима). Зрозуміло, що такий територіальний розподіл є неприйнятним для палестинців, оскільки вони втратили б місця важливого релігійного значення, тобто Храмову гору та Старе місто [5, с. 3].

Характерною особливістю американсько-ізраїльської комунікації за президентства Д. Трампа стало пряме посередництво США у встановленні дипломатичних відносин Ізраїлю з низкою арабських держав. Започаткували врегулювання цих відносин з Ізраїлем ще наприкінці ХХ ст. такі країни, як Єгипет і Йорданія. 15 вересня 2020 р. подібні домовленості були укладені між Ізраїлем та Бахрейном, а також між Ізраїлем та Об'єднаними Арабськими Еміратами. Офіційна церемонія підписання угод проходила у Білому Домі. На зустрічі були присутні президент США Дональд Трамп, ізраїльський прем'єр-міністр Беньямін Нетаньягу, міністр закордонних справ Бахрейну Абдуллаїф бен Рашид Аль-Заяні та міністр закордонних справ ОАЕ Абдулла бін Заєд аль-Нах'ян [3]. У середньостроковій перспективі такий крок з боку ізраїльської сторони може викликати ланцюгову реакцію серед інших країн арабського світу. Очікується, що нормалізація відносин Ізраїлю з такими країнами лише посилить авторитет цієї країни на міжнародній арені. До того ж, вигоду від цієї події отримають також і США. Завдяки врегулюванню відносин Вашингтон має шанс значно ослабити рівень напруги у регіоні. Тим більше, що зміцнення авторитету Ізраїлю на Близькому Сході потенційно діятиме на противагу його ворогам (Ірану та Сирії), а це є в інтересах США.

Отже, можна простежити, що взаємовідносини США та Ізраїлю за президентства Д. Трампа набули кардинально нових рис. Було зроблено цілу низку кроків, які відновили рівень довіри між ізраїльським керівництвом та американською адміністрацією. Зокрема, США визнали Єрусалим столицею Ізраїлю, розпочали процес перенесення свого посольства, започаткували нормалізацію відносин Ізраїлю з низкою арабських країн. Така активізація

зусиль доводить, що США і далі вбачають в Ізраїлі надійного стратегічного партнера на Близькому Сході. Водночас Вашингтон сприяє врегулюванню в Ізраїлі внутрішніх та зовнішніх загроз. І хоча адміністрація нового 46-го президента США Джо Байдена переглядає свою близькосхідну політику, можна спрогнозувати, що вагома її частина, розроблена адміністрацією Д. Трампа, не буде зміненою. Обумовлено це тим, що кроки, які були здійснені за каденції Д. Трампа, значно вплинули на позицію США щодо палестино-ізраїльського конфлікту, і їх скасування буде вже недоречним.

Джерела та література

1. Дем'яненко М. Вихід США з ядерної угоди з Іраном: причини, коментарі, прогнози. *Україна: події, факти, коментарі*. Київ, 2018. № 10. С. 17–27.
2. США першими у світі визнають Єрусалим столицею Ізраїлю. BBC News Україна. 2017. 6 грудня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-42248288> (дата звернення: 30.03.2021)
3. Collins M., Shesgreen D. Israel signs accords with United Arab Emirates and Bahrain at the White House ceremony. *USA Today*, 2020. September 15. URL: <https://www.usatoday.com/story/news/politics/2020/09/15/israel-sign-deal-uae-bahrain-white-house/5801873002/> (accessed: 30.03.2021)
4. President Donald J. Trump's Vision for Peace, Prosperity, and a Brighter Future for Israel and the Palestinian People. The White House, 2020, January 28. URL: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/president-donald-j-trumps-vision-peace-prosperity-brighter-future-israel-palestinian-people/> (accessed: 30.03.2021)
5. Sher G., Cohen D. Is There a Practical Roadmap for Trump's "Peace to Prosperity" Vision? Rice University's Baker Institute for Public Policy. Houston, Texas. 2020. May 11. 10 p.
6. U.S. Relations With Israel. U.S. Department of State, 2021, January 20. URL: <https://www.state.gov/u-s-relations-with-israel/> (accessed: 30.03.2021)

Центій Олег

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ДРУГОЇ ЛІВІЙСЬКОЇ ВІЙНИ

Анотація. У роботі розкрито передумови та окремі аспекти перебігу Другої лівійської війни. Автор досліджує кроки із вирішення конфлікту та характеризує сучасний стан ситуації в Лівії. Наголошується на тому, що сьогодні бойові дії між військами уряду національної єдності і Лівійської національної армії ведуться в передмісті столиці.

Ключові слова: Лівія, громадянська війна, Лівійська національна армія, ООН.

Abstract. The paper reveals the preconditions and some aspects of the Second Libyan War. The author explores the steps to resolve the conflict and describes the current situation in Libya. It